

Таким чином, використання модульно-рейтингової системи дозволяє викладачу і студенту контролювати накопичення балів на протязі зазначеного періоду навчання та можливість скеровувати сумісні зусилля. Рейтингова система оцінювання стимулює підвищення інтересу до кінцевого результату, що сприяє формуванню більш свідомого і активного відношення до навчальної діяльності.

Література

1. Сікорський П. Експериментальне положення про кредитно-модульну технологію навчання у вищих навчальних закладах //Освіта. – 2004. - №19. – С.4-5.
2. Якименко Ю. Кредитно-модульна система як важлива складова інтеграції вищої освіти України до загальноєвропейського освітнього простору //Вища школа. – 2004. - №1. – С. 50-63.

Н.В.Дудніченко

ТВОРЧИЙ КЛІМАТ У МЕТОДИЧНІЙ РОБОТІ ЯК ОДНА З УМОВ РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО СТИЛЮ ДІЯЛЬНОСТІ ПЕДАГОГА

В статтє раскрыта зависимость развития творческого стиля деятельности учителя от предоставляемых условий методической работой школы. Организация творческого климата на методической работе, как одного из условий, – это высокая возможность положительного отношения учителя к профессионально-личностной деятельности.

There is a dependence of the development teacher's creative style from the present conditions of school's work. The organization of creative climate during the method work as one of the condition is a high possibility of teacher's possitive attitude to professional-personal work.

Для здійснення оптимізації процесу навчання вчитель повинен володіти високим рівнем творчого стилю діяльності, а це в свою чергу - вміння враховувати власні творчі можливості, вміло забезпечувати вибір та реалізацію форм, методів і темпу викладання навчального матеріалу, вміло поєднувати загальні

принципи та закономірності навчально-виховної діяльності з виявленими умовами своєї опосередкованої діяльності.

Творчий стиль діяльності педагога є динамічною характеристикою особистості вчителя як показника його професіоналізму.

Визначення поняття “творчий стиль діяльності” знаходимо в працях Л.В.Кондрашової: “Творчий стиль діяльності - це цілісна система взаємообумовлених заходів та дій, спрямованих на досягнення педагогічних цілей, творче оволодіння вміннями і методами професійно-педагогічної діяльності, встановлення комунікативних зв'язків у навчально-виховному процесі та аналіз результатів педагогічної роботи” [3,9].

У дослідженні Л.В.Кондрашової творчий стиль розглядається як складна якість особистості, процес формування якої пов'язаний із якостями кожної людини, тобто творчий стиль передбачає поєднання професійного та індивідуального в кожній особистості.

Оскільки творчий стиль діяльності є складовою професіоналізму, то тісно пов'язаний із процесами формування пізнавальної та емоційної сфери.

Творчий стиль діяльності виявляється на рівні суб'єкта творчості як складна багатомірна система, основні компоненти якої - мотиваційний, інтелектуальний, емоційно-вольовий. Змістовний аналіз однієї з цих підструктур, що об'єднує риси творчої діяльності, які закріплюються в інтелектуальних якостях, дозволив виділити сукупність таких елементів, як здібність до “бачення” проблеми, діалектичність, критичність, антиконформізм та інше.

Для розвитку творчої діяльності педагога зроблено на сьогодні чимало: вироблено педагогічні теорії та системи, створено методичні рекомендації та посібники. Але все ж таки творчий стиль діяльності педагога розвинутий недостатньо. Особливість творчого стилю діяльності педагога в тому, що стиль - це не тільки масова, але й індивідуальна діяльність.

Беручи до уваги все вище сказане, важливим фактором розвитку творчого стилю діяльності педагога є виважена методична робота.

Методична робота - це систематична, цілеспрямована, колективна та індивідуальна, теоретична і практична діяльність учителя, спрямована на вдосконалення своєї майстерності. Її мета полягає в тому, щоб підвищити ефективність навчально-виховного процесу. Методична робота служить одним із засобів управління названим процесом. Один із напрямків внутрішньошкільної методичної роботи – це навчання вчителів, впровадження в їхню роботу ефективних, раціональних методів викладання, використання технічних засобів навчання з метою розвитку творчого стилю діяльності педагога.

Завдання методичної роботи школи полягає в умінні розглянути елементи творчості педагога, виявити сильні риси особистості та, посилаючись на них, удосконалити всю її структуру, формуючи той індивідуальний стиль, який властивий творчій діяльності.

Реалізація цих завдань здійснюється у процесі суспільно-трудової діяльності педагогів. Шляхом включення педагогів у суспільно-трудова діяльність розвивається творчий стиль діяльності педагога. Успіх розвитку творчого стилю діяльності педагога залежить від умов, що створені методичною роботою.

З точки зору організації, умова тлумачиться як фактор (латинське *factor* - чинник), тобто рушійна сила, причина будь-якого процесу [6,72].

На думку С.В.Висоцького, у психолого-педагогічному тлумаченні, умова становить сукупність об'єктивних можливостей змісту навчання, методів, організаційних засобів його здійснення, коли забезпечується успішне вирішення поставлених педагогічних завдань. В цілому контексті умови виступають у ролі динамічного регулятора інформації, особистісних, психологічних і педагогічних факторів навчання [1,91].

Створення творчого клімату на методичній роботі є важливою умовою для розвитку творчого стилю діяльності педагога. У "Психологічному словнику" клімат розглядається як якісна сторона міжособистісних стосунків, що виявляються в сукупності психологічних умов. Ці умови або сприяють, або перешкоджають продуктивній колективній

діяльності та всебічному розвитку особистості у групі [5]. Без сумніву, творчий клімат уможливорює творчу продуктивну спільну діяльність вчителів і творчий розвиток особистості.

В.О.Кан-Калік та Н.Д.Нікандров вважають, що успішність розвитку творчого стилю діяльності педагога відбувається під час “створення творчої лабораторії, необхідність усвідомлення педагогічної діяльності як творчості, постійне творче професійно-особистісне самовиховання” [2,68].

“Є підстави стверджувати, - відзначає Б.Д.Паригін, - що за своєю природою психологічний бар'єр є стійка установка чи психологічний настрой особистості, зафіксований на вже досягнутому результаті. А це гальмує подальшу мобілізацію та використання духовного потенціалу людини” [4,29]. Емоційно-психологічний бар'єр, на думку Б.Д.Паригіна, містить у собі такі процеси чи навіть стан людини в цілому, що “консервують” схований емоційно-інтелектуальний потенціал її активності. При цьому шляхи подолання психологічних бар'єрів варто шукати в особливостях особистісних характеристик учителів, у їх морально-психологічній готовності до творчого пошуку.

Виходячи з вище сказано, важливими ознаками творчого клімату є: довіра та висока вимогливість членів групи один до одного; доброзичливість та ділова критика; вільне висловлювання власної думки під час обмірковування питань, що стосуються всього колективу; відсутність тиску з боку керівника методичної роботи на вчителів і визнання за ними права приймати потрібне для групи рішення; достатня інформованість про задачі та стан справ під час виконання; задоволеність належністю саме до цього колективу; високий ступінь емоційної включеності та взаємодопомоги у ситуаціях, що викликають стан фрустрації у будь-якого вчителя, прийняття на себе відповідальності за стан справ у колективі кожним учителем.

У дослідженні академіка Р.Х.Шакурова стверджується, що серед регулюючих мотивів, які суттєво впливають на формування творчого стилю, є бажання викликати доброзичливе ставлення колег і керівництва, стати престижним. Тому творча атмосфера у педагогічному колективі має бути стимулюючою [7].

Культурне та творче середовище, створене методичною роботою у школі, моделює світ людських стосунків, забезпечує творчий клімат і психологічний комфорт, духовно-моральне благополуччя і сприяє досягненню успіхів у педагогічній діяльності. Без сумніву, перебування в такому середовищі забезпечує педагогу не тільки комфортність, психологічну захищеність, але й умови для творчості.

У зміст методичної роботи вводяться педагогічні ситуації. Ситуації - це обставини, в які ставиться вчитель та які викликають у нього потребу в обміні інформацією

Причому, ми прагнемо моделювати у методичному процесі ситуації, максимально наближені до реальних. Нами практикувалися предметні ситуації (зовнішня обстановка, знання учнів), широко використовувалися стандартні та нестандартні ситуації, а також проблемні:

- учень, що сидить біля вікна, постійно у нього дивиться, на запитання вчителя: "Чому ти не слідкуєш у підручнику?", відповідь дає: "Не цікаво";

- дівчина, що тільки-но перейшла з нової школи, декілька тем з кожної дисципліни засвоїла, тому на уроці вона заважала працювати іншим учням класу.

Під час організації методичної роботи кожен учитель залучається у різноманітні ситуації і форми методичного та педагогічного процесу. Завдання цієї роботи полягає в тому, щоб стимулювати психологічні, творчі механізми, що забезпечували б самореалізацію та самовираження особистості кожного вчителя, який бере участь у творчій діяльності, стимулювали б його творчий пошук і активність.

Проблема полягає в тому, щоб у ході занять об'єднати творчу активність усіх учителів, щоби вони відчували себе організаторами методичного процесу.

Використання різних форм методичної роботи (методична ярмарка, прес-конференція, круглий стіл, КВВ) забезпечує умови всебічного прояву творчого потенціалу кожного вчителя. Беручи на себе цю роль, учителі оволодівають досвідом творчого підходу, вчать використовувати вміння, серед яких особливе значення мають:

- креативно мислити,

- творчо уявляти навчально-виховний процес,
- вводити нові технології.

Оволодіння цими вміннями забезпечує вчителям розвиток творчої активності. Результативність методичної роботи безпосередньо залежала від своєчасного врахування індивідуальних особливостей і можливостей учителів, їхньої здатності швидко знаходити творче розв'язання педагогічних задач, позбавлення їх від стереотипних штампів, шаблонних дій.

Для надання творчої атмосфери у методичній роботі, організовуються творчі групи вчителів за дисциплінами. Всі групи працюють над єдиною темою "Творча діяльність учителя на уроці", але кожна окремо опрацьовує позитивний вплив такої роботи за своєю дисципліною, стан розробки проблеми на сучасну пору, проводили бесіди, спостереження і анкетування з учнями.

Під час педагогічної ради або інших організаційно-методичних заходів такі групи організують дискусії, висвітлюють питання у формі творчого звіту і виступу, готують рекомендації з проблеми.

Організована методична робота має збагачувати вчителів новими досягненнями педагогічних досліджень і передового досвіду, залучати кожного педагога до свідомої, творчої діяльності, спрямованої на розв'язання проблем, які постійно виникають у школі.

Діяльний початок під час методичної роботи стимулює у педагога такі якості, як: активність, самостійність, ініціативність і нестандартність у практичних діях.

Ефективність методичної роботи у закріпленні творчого стилю діяльності багато в чому залежить від стійкої установки вчителів на постійне вдосконалення особистісних творчих сил, від стимулювання в них мотивації творчого пошуку під час вирішення навчально-пізнавальних задач, від усвідомлення ними структури та механізму практичної творчості. Серед форм методичної роботи школи велике значення має цілеспрямоване залучення вчителя до творчої праці.

Формування стилю діяльності - складний процес, основу якого становить виховання, самовиховання розумових

здібностей, почуттів і вчинків, що входять до професійної поведінки вчителя. Тому зазначимо, що під час визначення активних форм методичного навчання, використовується особистісне залучення до творчої педагогічної діяльності, оскільки почуття вчителя впливають на вибір правильного розв'язання завдань, оптимальних дій.

Для того, щоб кожен учитель був творчо активним під час складання плану-конспекту уроку та під час його проведення, слід внести зміни мислення вчителів. Серед учителів поширена думка, що можна писати конспект за вже готовою методичною рекомендацією. Методична робота засвідчує розбіжність між результатами в діяльності вчителів і сучасними вимогами до навчально-виховного процесу.

Для творчої активності під час методичної роботи кожному вчителю пропонуються конкретні завдання для розробки певної теми. З цією метою колективну тему: "Індивідуально-диференційований підхід у навчанні" необхідно поділити на підтеми: "Індивідуальний підхід під час перевірки домашнього завдання у 2 класі", "Використання наочності під час індивідуального підходу у 1 класі", "Варіативні завдання для сильних учнів у 3 класі" враховуючи бажання, інтереси і досвід методичної роботи вчителів.

Для створення належної атмосфери для творчої діяльності вчителів надається їм можливість працювати над пропонованою темою семестр, використовуючи напрацьований матеріал у своїй роботі.

З метою самоствердження вчителя у творчій діяльності створюється стінка "Досвід наших учителів-новаторів початкових класів", у якій пропонувалися методичні нововведення: розробки уроків, приклади розв'язання цікавих педагогічних ситуацій тощо.

Для створення творчого клімату у педагогічному колективі практикується робота у творчих групах. Учасникам цих груп пропонувалися завдання, розробка проблемних питань, пошук нестандартних підходів до їх розв'язку.

Використання в організації методичної роботи різноманітних форм забезпечує творчий клімат, в якому кожен учитель виступає у ролі активної дії.

Розвитку творчого стилю діяльності вчителя сприяє морально-психологічна атмосфера, інноваційні зміни, що відбуваються як у методичній роботі, так і у педагогічній діяльності. Головними принципами оновлення методичної роботи у школі є творче середовище, в якому моделюється світ людських стосунків, забезпечується творчий клімат і психологічний комфорт, духовно-моральне благополуччя, що сприяє досягненню успіхів у педагогічній діяльності. Безперечно, що перебування в такому середовищі забезпечить педагогу не тільки комфортність, психологічну захищеність, але й умови для творчості.

З огляду на це можна говорити, що творчий клімат, створений методичною роботою, сприяє виробленню позитивного творчого відношення до особистісної професійної діяльності.

Література

1. Высоцкий С.В. Структура психолого-педагогических условий формирования поисково-творческой направленности личности в процессе обучения // Науковий вісник Південноукраїнського державного педагогічного університету ім.К.Д.Ушинського: Зб. наук. праць. - Одеса, 1999. - Вип.8-9. - С.90-94.
2. Кан-Калик В.А., Никандров Н.Д. Педагогическое творчество / Под ред. И.А.Зязюна. - М.: Педагогика, 1990. - 144с. Философская энциклопедия / Под ред. Ф.Н.Константинова. В 5 т. Т.5. - М.: Советская энциклопедия, 1970. - 740с.
3. Кондрашова Л.В. Формирование творческого стиля деятельности будущего учителя // Педагогічні науки: Зб. наук. праць. - Херсон: Айлант, 1999. - Вип.8. - С.8-14. - 29с.
4. Парыгин Б.Д. Научно-техническая революция. Социально-психологические проблемы. - М.: Политиздат, 1978.
5. Педагогический словарь. В 2 т. Т.2. / Гл. ред. Каиров И.А. - М.: Академия педагогических наук РСФСР. - 1960. - 766с.
6. Педагогическая энциклопедия. В 4 т. Т. 2. / Ред. И.А.Каиров, Ф.Н.Петров. - М.: Советская энциклопедия, 1965.- 955с.

7. Шакуров Р.Х. Мотивы и стимулы педагогического труда: ориентация на личность // Специалист. - 1994. - №2. - С.35-37.

Г.Б.Штельмах

СИСТЕМА РАБОТЫ ПО ПРЕОДОЛЕНИЮ ОГРАНИЧЕНИЙ УЧИТЕЛЯ ВО ВРЕМЯ ПРОЦЕССА ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПЕРЕПОДГОТОВКИ ПЕДАГОГИЧЕСКИХ КАДРОВ

У цій статті розглядається система обмежень педагогічних кадрів і пропонуються шляхи розв'язання цієї проблеми.

This article deals with the system of pedagogical berries and proposes the ways of solving of this problem.

Реформирование национальной системы образования направлено на создание условий для свободного самосовершенствования личности учителя, поэтому сегодня большое внимание уделяется проблеме формирования творческой личности учителя. Совершенствование педагогического профессионализма является одной из существенных и основополагающих составляющих в решении поставленной проблемы. Современный учитель должен обладать организаторскими, экспрессивными и коммуникативными способностями, чтобы успешно организовать жизнь и деятельность детского коллектива, подготовить учащихся к жизни в новых экономических условиях.

Как достичь этого? Что необходимо сделать, чтобы достичь желаемого результата в системе "учитель – ученик"?

Особый интерес к этим вопросам проявляют учителя, находившиеся на курсах повышения квалификации.

Программа процесса профессиональной переподготовки учителей предусматривала ознакомление их с актуальными проблемами педагогического менеджмента, с концепцией ограничений педагогов, которые сдерживают потенциал и результаты деятельности коллектива или отдельных учителей.

Анкетирование, проведённое на курсах повышения квалификации, (принимало участие 500 человек) дало возможность выявить те трудности - препятствия, с которыми сталкиваются учителя. К ним можно отнести:

- отсутствие уверенности в своих действиях - 42,7 %;
- отсутствие четких целей - 38,3%;
- опасение вражды, боязнь проявлений гнева со стороны учащихся и их родителей - 11%;
- недооценкой самого себя - 8 %.

Это натолкнуло нас на мысль прочитать на курсах повышения квалификации учителей спецкурс по теории педагогического менеджмента и познакомить учителей с концепцией ограничений, научить их вовремя снимать эти препятствия.

На наш взгляд, педагогический менеджмент - это систематизированная научная отрасль, которая обеспечивает эффективную организацию педагогического труда, постоянное возрастание его производительности, сотрудничество в системе "учитель - ученик - родители", мотивацию творческого заинтересованного труда. Мы считаем, что творческий учитель - это прежде всего руководитель, способный определить общее направление развития личности ученика, способный предвидеть изменения и управлять ими, умеющий управлять внешними отношениями. В силу специфики педагогического труда учителя практики сталкиваются с трудностями в процессе практической деятельности.

Большое внимание проблеме изучения человеческих ограничений уделяли Майк Вудкок и Дейв Френсис, Ю.К.Бабанский, И.Я.Лейнер, М.Н.Скаткин, Т.И.Шамова и другие. По их мнению, ограничение - факторы, которые сдерживают потенциал каждого человека и результаты деятельности всего коллектива.

Цель статьи - выявить ограничения, с которыми сталкиваются учителя в ходе учебно-воспитательного процесса и предложить пути снятия этих препятствий.

Для учителей школ существенными являются следующие ограничения:

- неумение управлять собой;

- личные ценности;
- нечеткие личные цели;
- отсутствие творческого подхода к решению поставленных проблем;
- неумение влиять на собеседника;
- неумение предвидеть и снять конфликты;

Многие учителя не могут в полной мере распределить рабочее время, не умеют снимать стрессы в жизни.

Поэтому на курсах повышения квалификации мы большое внимание уделяли проблеме организации здорового образа жизни, учили педагогов работать с людьми, неуверенными в себе, учили снижать тревожность в ситуации, когда задание не выполнимо.

Много внимания мы уделяли рациональному распределению сил учителя. Психическую энергию мы использовали в конструктивном или деструктивном направлении.

С помощью тренингов мы закрепляли у учителей положительные чувства: желание, веру, любовь, энтузиазм, надежду, сопереживание, заинтересованность. Всё это давало возможность сделать работу интересной, создать гуманные отношения между участниками процесса повышения квалификации.

Немаловажное значение имеет система работы по выработке у педагогов стиля управления людьми. Стиль работы с детьми зависит от целого ряда факторов: характера, темперамента, способностей, привычек, ценностных ориентации, мировоззрения человека.

Мы полагаем, что в работе с детьми он определяется характером централизации власти и формой влияния на детский коллектив.

Как известно, существуют следующие виды власти в образовательных учреждениях:

- власть, в основе которой лежит нолевое принуждение, используя рычаги этой власти педагог влияет на учащихся под страхом наказания;
- власть, которая основывается на поощрении, когда учитель материально и морально стимулирует детский коллектив;

- власть компетентного учителя-руководителя, уважаемого со стороны коллег, администрации, учащихся и их родителей;
- власть примера, когда учащиеся так высоко оценивают своего учителя, что хотят быть похожими на него.

Так как мы отмечали, что стиль управления зависит и от типа власти, которую использует педагог в работе с детьми, рассмотрим некоторые типы акцентуации характера. К примеру:

- циклоидные, когда поочередно чередуются фазы плохого и хорошего настроения,
- гипертимный, когда учителю постоянно свойственно приподнятое настроение, высокая психическая активность, активная жизненная позиция,
- астенический - быстрая утомляемость, что чаще всего приводит к депрессии,
- сензитивный - повышенная впечатлительность, ощущение собственной неполноценности,
- лабильный - резкая смена настроения в зависимости от обстоятельств.

Учитывая всё это, мы на лабораторных занятиях путём решения педагогических ситуаций, участия в ролевых, деловых играх, в психологических и педагогических зарисовках, отработывали демократический стиль управления детским коллективом, основанный на доверчивых отношениях, когда педагог руководствуется правилом "от каждого ребёнка - к совместной деятельности".

В ходе процесса профессиональной переподготовки учительских кадров мы развивали способность педагогов планировать и принимать решения, анализировать развитие ситуации на перспективу, определять возможность влияния внешних факторов на деятельность.

Мы учили руководителей детских коллективов работать с человеческим фактором, контролировать достигнутые результаты учащихся, анализировать их, сравнивать их с показателями мониторинговых исследований.

Программа формирующего эксперимента включала воспитание организованности и целесообразного использования времени путём вовлечения учителей в различные виды

общественной и методической работы. Педагоги работали с документацией, учились разумно распределять собственное рабочее время, прорабатывать различную информацию, учились работать в условиях повышенной психической нагрузки.

Особое внимание было уделено развитию коммуникативных способностей, которые определяют формирование творческой личности учителей. С помощью тренинговых методик мы развивали у педагогов умение выслушать собеседника, воспринимать информацию из уст другого человека, умение убеждать окружающих, умение выступать публично, работали над воспитанием готовности к непредвиденным выступлениям.

Одновременно мы развивали навыки общения, которые выражаются в способности к эффективному взаимодействию с учащимися и их родителями, с коллегами. Мы учили педагогов анализировать и контролировать стрессовые и кризисные ситуации, развивали умение снимать конфликтные вопросы.

В ходе опытно-экспериментальной работы, мы создавали условия, которые стимулируют педагогов на развитие личных способностей, воспитывают их критическое отношение к недостаткам в работе, развивают умения достигать поставленные цели, принимать ответственное решение в экстремальных ситуациях.

Немаловажное место в опытно-экспериментальной работе было отведено развитию гибкости учителей, совершенствованию умения правильно и уверенно решать управленческие и педагогические задачи в условиях неопределённости или в напряженных условиях.

Предложенная система работы давала возможность - формировать творческого учителя - менеджера, способного помочь каждому члену педагогического коллектива, каждому ученику осознавать собственные действия, поощрять инновации своих коллег.

Следует отметить, что учителя, получившие определённую систему знаний по педагогическому менеджменту, овладевшие информацией о системе ограничений, которая так мешает педагогам в обыденной жизни, знающие, как преодолеть эти препятствия, отличаются

от своих коллег развитой способностью обеспечивать себе поддержку на каждом уровне общения, умением анализировать каждую точку зрения своих коллег, развитой способностью эффективно взаимодействовать с руководством, коллегами, родителями, учащимися; умением предотвращать конфликты и эффективно решать их, умением правильно и уверенно решать профессиональные задачи.

Результаты защиты квалификационных работ учителей на курсах повышения квалификации, наблюдений, бесед с участниками опытно-экспериментальной работы свидетельствуют об эффективности предложенной системы работы в ходе процесса профессиональной переподготовки учительских кадров.

Это подтвердило целесообразность внедрения в практику работы факультета повышения квалификации учительских кадров предложенной модели снятия педагогических ограничений для раскрытия внутренней парадигмы педагогов как менеджеров детского коллектива.

А.А.Пермяков, А.В.Порохненко

ОТНОШЕНИЕ СТУДЕНЧЕСКОЙ МОЛОДЕЖИ К ЗАНЯТИЯМ ФИЗИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРОЙ И СПОРТОМ

У статті аналізуються уміння студентської молоді планувати своє дозвілля, форми організації вільного часу, причини занять фізичною культурою і спортом, фактори, що впливають на заняття фізичними вправами.

The students youth skill for planning leisure, forms of their free organization, the cause of physical training culture, which influence on physical exercises has been analysed.

Одна из проблем современной педагогики – повышение уровня здоровья студенческой молодежи, привития ей умений и навыков здорового образа жизни, привлечения к регулярным занятиям физической культурой и спортом.

Исследования В.К.Бальсевича, Э.Н.Гуанского, П.К.Дуркина, М.П.Лебедева, А.В.Лотоненко, А.А.Полозова [1,3,4,6,8] и других ученых говорят о необходимости увеличения доли занятий физическими

упражнениями в структуре свободного времени студентов; введения новых, нетрадиционных форм досуговой деятельности по физической культуре; формирования у юношей и девушек интереса и потребности к регулярным занятиям физической культурой и спортом.

Время, отводимое на занятия физическим воспитанием в вузе, недостаточно для того, чтобы уровень двигательной активности студентов был на достаточно высоком уровне. Это приводит к тому, что у большинства юношей и девушек наблюдается гиподинамия, что негативно сказывается на состоянии их здоровья. В связи с этим значительно повышается роль занятий физической культурой и спортом после академических занятий, во внеучебное время. Это могут быть самостоятельные занятия (выполнение утренней гигиенической гимнастики, бег, занятия аэробикой, силовой гимнастикой, штангой, гиревым спортом и др.), а также занятия в различных спортивных кружках и секциях – волейбола, баскетбола, настольного тенниса, легкой атлетики и т.п. Все это способствует развитию физических качеств: силы, выносливости, гибкости, ловкости, скорости. Одновременно улучшается работоспособность организма, сопротивляемость к различным заболеваниям, снижается утомляемость.

Однако отношение студентов к занятиям физической культурой и спортом неоднозначно. Для выявления этого отношения нами было проведено анкетирование студентов 1-4 курсов различных факультетов Криворожского педуниверситета; число опрошенных составило 358 человек. В анкету входили вопросы о влиянии занятий физической культурой и спортом на здоровье человека; регулярность занятий физической культурой и спортом, наличии режима дня, формах досуга и другие.

Для того, чтобы заниматься физической культурой и спортом, необходимо планировать время на эти занятия. Но, как показали результаты опроса, режим дня имеют и регулярно его выполняют лишь 16,4% студентов; 30,2% студентов режим дня имеют, но выполняют его лишь иногда, от случая к случаю; остальные 53,4% студентов ответили, что режима дня у них нет. Таким образом, более 80% если и планируют иногда занятия

физическими упражнениями, то делают это редко, а более половины – не делают этого никогда.

В то же время большинство студентов понимают важность и значимость регулярных занятий физической культурой и спортом, их влияние на организм человека. Так, 71,8% опрошенных отметили, что регулярные занятия физической культурой и спортом улучшают физическое состояние; 63,6% знают о повышении работоспособности организма; 44,8% - об уменьшении утомляемости; 42,1% - о снижении заболеваемости; 38,7% - об улучшении настроения и самочувствия. 60,0% считают, что физическая культура и спорт усиливают волевые качества; 69,2% - делают фигуру, тело более красивым; 55,6% указали на улучшение красоты и пластики движений; 35,2% - на всестороннее и гармоническое развитие личности.

27,6% опрошенных студентов указали, что регулярные занятия физической культурой и спортом оказывают заметное влияние на уважение со стороны окружающих; 24,6% - на развитие общительности, коммуникабельности; 24,0% - на интеллект, умственное развитие; 28,4% - на успехи в учебе.

Ответы юношей и девушек несколько отличаются друг от друга, но в целом представленные цифры дают объективную картину. Как видим, мнения студентов сходятся на том, что занятия физической культурой бесспорно влияют на физическую сферу человека, красоту и пластику движений, его волевые качества и являются условием всестороннего развития. Меньшая степень влияния отмечена студентами на успехи в учебе, общительность, уважении со стороны окружающих.

Вместе с этим, из всех разнообразных форм досуга занятиям физической культурой и спортом отводится довольно скромное место: если просмотру телепередач, видеозаписей отдают предпочтение 90,3% ; прослушиванию аудиозаписей – 88,1%; чтению художественной литературы – 44,8%; посещению дискотек – 42,7%; то занятиям различными физическими упражнениями – 30,3% студентов. Сюда входят занятия в группах здоровья (шейпинг, аэробика), игры в волейбол, футбол, настольный теннис и др. Как правило, данными видами физических упражнений занимаются лишь те

студенты, которые хотят укрепить свое здоровье, поэтому число регулярно занимающихся составляет лишь 12,1%. Регулярные занятия спортом характерны только для 5,2% студентов.

Основными причинами такого отношения к занятиям физической культурой и спортом являются: первая – недостаток времени, на которую указали 18,5% опрошенных девушек и 41,6% юношей; вторая причина – отсутствие в достаточной мере личного упорства, воли, настойчивости – отметили 17,5% девушек и 20,8% юношей.

Указанные причины действительно присутствуют в достаточно напряженном режиме труда и учебы студентов. Но, как показывает практика, за счет рационализации, научной организации режима дня можно без видимого ущерба найти от 2% до 6% недельного бюджета времени. Об этом также косвенно свидетельствуют сами различия в числе ответов девушек и юношей, хотя условия учебы одинаковы для тех и для других. Можно считать, что вторая причина в какой-то мере является отражением молодежного инфантилизма – неготовности приложить личные волевые усилия или, наоборот, преодолеть собственную лень в случае добровольного выбора, хотя бы и даже касающегося самого студента.

В исследовании мы попытались выявить самооценку физического состояния студентов. Для этого им было предложено по пятибалльной шкале дать собственную оценку. В результате были получены следующие данные: абсолютное большинство опрошенных (70,3%) оценили свое состояние как отличное и хорошее, и только 5,8% – как удовлетворительное и неудовлетворительное. В то же время от 33% до 47% девушек отметили, что в конце учебной недели у них наблюдается раздражительность, плохое настроение, сонливое состояние; у юношей на данные признаки указали от 22% до 26%.

Причины занятий физической культурой и спортом у юношей и девушек различны. Если у девушек основными причинами являются поддержание внешних форм (характер телосложения, соотношение роста и веса, особенности фигуры), то у юношей – забота о развитии мускулатуры, пропорций телосложения, выносливости и других физических качеств. Так, 54,4% девушек основными причинами занятий физической

культурой и спортом назвали заботу о снижении веса тела; 27,3% - пропорции телосложения; 21,5% - показатели гибкости и 20,7% - показатели координации. У юношей причины следующие: забота о развитии мускулатуры – указали 61,2%; показателях выносливости – 47,6%; пропорциях телосложения - 50,0%; показателях координации – 33,6%; показателях быстроты, скорости – 32,4%.

Одним из факторов, влияющих на формирование интереса студентов к регулярным занятиям физической культурой и спортом, является глубокое знание теоретического материала и умелое использование его на практике. Знание основ физического воспитания дают студенту представление о процессах, происходящих в организме; влияние физической нагрузки на организм человека; умение правильно подобрать комплексы упражнений для самостоятельных занятий; правильно распределить нагрузку во время этих занятий и многое другое. Результаты опроса показали, что уровень теоретических знаний студентов недостаточно высок – по оценке самих студентов он немного выше трех баллов по пятибалльной шкале. Если учесть, что самооценка бывает, как правило, завышенной, то уровень теоретических знаний студентов в области физического воспитания находится в области трех баллов и ниже.

Выше мы отмечали, что часть опрошенных студентов занимаются физическими упражнениями (занятия шейпингом, аэробикой, играми в волейбол, футбол и др.). Одним из простейших видов физических упражнений, не требующих значительных затрат времени, оборудования, специально подготовленного места, является утренняя зарядка. Но ее делают регулярно лишь 7,1% студентов. Основными причинами, не позволяющими регулярно заниматься утренней зарядкой, студенты назвали следующие: “утром нет времени” - 69,8% опрошенных; “нет потребности и желания” - 41,5%; “нет условий для занятий” - 22,7%; “не считаю необходимым” - 11,6%.

Учитывая, что многие студенты живут по индивидуальному графику, для них наиболее эффективными формами занятий физической культурой могут стать индивидуальные, к которым кроме утренней зарядки относят:

выполнение специально подобранных физических упражнений для устранения различных недостатков в физическом развитии или остаточных явлений после болезни; выполнение физкультурных мероприятий для повышения уровня физической подготовленности или отдельных физических качеств; продолжительные прогулки или походы выходного дня; занятия оздоровительными мероприятиями с целью закаливания, подготовка к сдаче учебных зачетных требований и другие.

Литературные источники говорят, что на отношение к занятиям физической культурой и спортом студентов оказывает социальное окружение. Наше исследование показало: на первое место здесь выходят близкие друзья (отметили 36,5% девушек и 41,6% юношей), далее следуют родители (отметили 30,0% девушек и 37,6% юношей), и на последнем месте находятся педагоги, преподаватели физического воспитания, медицинские работники, т.е. те специалисты, в обязанность которых входит агитация за здоровый образ жизни (отметили 8,4% девушек и 10,2% юношей).

Анализ результатов исследования показал: отношение студенческой молодежи к занятиям физической культурой и спортом еще нужно формировать. Это видно из того, что для значительной части студенчества (как девушек, так и юношей) регулярные занятия еще не стали жизненно важной потребностью. Основными факторами, влияющими на занятия физическими упражнениями, являются желание иметь красивую фигуру, улучшение уровня физического развития, развитие определенных физических качеств. Повышение уровня теоретической подготовки, привитие студентам навыков планирования различных занятий в режиме дня, улучшение работы специалистов по пропаганде ведения здорового образа жизни, привлечение юношей и девушек к нестандартным занятиям физическими упражнениями (бодибилдингом, шейпингом, армреслингом и др.) позволит повысить их интерес к занятиям физической культурой и спортом и изменить свое отношение к занятиям в положительную сторону.

Литература

1. Бальсевич В.К., Лубишева Л.И. Физическая культура: молодежь и современность // Теория и практика физической культуры. – 1995. - № 4. - С.2-4.
2. Ведмеденко Б.Ф. Теоретичні основи і практика виховання молоді засобами фізичної культури. – К., 1993. – 152 с.
3. Дуркин П.К. Лебедева М.П. К проблеме воспитания личной физической культуры у школьников и студентов // Физическая культура: воспитание, образование, тренировка. – М., 2000. - №2. – С.50-53.
4. Кобяков Ю.П. Концепция норм двигательной активности человека // Теория и практика физической культуры. – 2003. - № 11. – С.20-24.
5. Лотоненко А.В., Стеблецов Е.А. Физическая культура и ее виды в реальных потребностях студенческой молодежи // Теория и практика физической культуры. – 1997. - № 6. – С.26.
6. Носкова С.А. Физическая культура – по преимуществу культура // Вестник высшей школы. – 2001. - № 11. – С.27-29.
7. Носкова С.А. Чирлидинг как инновационный вид спорта в преподавании физической культуры в высшей школе // Теория и практика физической культуры. – 2002. - № 6. – С.50.
8. Полозов А.А. Сколько спорта нужно для здоровья? // Теория и практика физической культуры. – 2002. - № 6. – С. 55-57.

І.І. Антоненко

ОСНОВНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ З ВИКЛАДАННЯ ЗАГАЛЬНОТЕХНІЧНИХ ДИСЦИПЛІН

Приведены основные методические рекомендации по построению и проведению лекционного курса общетехнических дисциплин в высшей школе.

The article deals with the principal methodical recommendations on the construction and of delivering the course of lectures on general engineering science at the University.